

Kvalitetsvurdering af
De Kulturhistoriske Museer i
Holstebro Kommune
2018

Indhold

Indhold	2
Slots- og Kulturstyrelsens samlede vurdering	3
Fakta om De Kulturhistoriske Museer i Holstebro Kommune	5
Kvalitetsvurderingens fokusområder	6
Arbejdsgrundlag, organisation og ledelse	6
Ressourcegrundlag	9
Forskning	12
Formidling	14
Samlingsvaretagelse	18
Museumslovens kapitel 8	22
Baggrund	24
1. Kvalitetsvurderingsforløbet på De Kulturhistoriske Museer i Holstebro Kommune	24
2. Om Slots- og Kulturstyrelsens kvalitetsvurderinger	25

Slots- og Kulturstyrelsens samlede vurdering

Denne kvalitetsvurderingsrapport følger op på daværende Kulturarvsstyrelsens kvalitetsvurderinger af Holstebro Museum i 2009. Holstebro Museum er i 2012 fusioneret med Frilandsmuseet Hjerl Hede. Rapporten gør status for udviklingen og kvaliteten af De Kulturhistoriske Museer i Holstebro Kommunes arbejde.

Det er Slots- og Kulturstyrelsens samlede vurdering, at De Kulturhistoriske Museer i Holstebro Kommunes opgavevaretagelse er meget tilfredsstillende.

Museet har fulgt tilfredsstillende op på hovedparten af de forhold, der blev påpeget ved kvalitetsvurderingen i 2009. Samtidig er museets organisatoriske og ledelsesmæssige udfordringer blevet løst, så museet kan arbejde professionelt med sin udvikling og faglige opgavevaretagelse. Museets velfungerende samarbejde med Holstebro Kommune har været afgørende for, at museet har henholdsvis igangsat og gennemført to ambitiøse udviklingsprojekter på afdelingerne: Strandingsmuseum St. George og Holstebro Museum. Begge projekter medvirker til at løse en række af museets udfordringer og bidrager til et kvalitativt løft af den faglige opgavevaretagelse.

Renovering, ombygning og udvikling af ny formidling på Strandingsmuseum St. George og Holstebro Museum er gennemført på grundlag af undersøgelser, brugerinddragelse og med tilvejebringelse af betydelig ekstern støtte. Det brugerinddragende udviklingsarbejde og museets professionelle og udviklingsorienterede arbejde med sine mange frivillige er til inspiration for det samlede museumsvesen.

Opfølgningen på fusionen med Strandingsmuseet og den efterfølgende fusion med Frilandsmuseet Hjerl Hede er gennemført succesfuldt. Der er bl.a. etableret en sammenhængende enhedsorganisation med hensigtsmæssige tværgående strukturer. Museet mangler dog fortsat at udvikle et strategisk grundlag, som samler hele museets virksomhed og forbinder det med en nedskrevet faglig og ressourcemæssig langtidsplanlægning.

Det er endnu ikke lykkedes museet at gennemføre en langsigtet magasinløsning. Planerne om etablering af et fællesmagasin i samarbejde med de nordvestjyske museer er blevet afsøgt, men var ikke mulig. Derfor er museet gået i gang med at gennemføre sin egen langsigtede løsning: Bevaringsforholdene er/bliver forbedret i de to afdelingers udstillinger i forbindelse med udviklingsprojekterne på Strandingsmuseum St. George og Holstebro Museum. Museet arbejder på at etablere klimastyring i sit magasin på Frilandsmuseet Hjerl Hede. Museet har desuden gennemgået stort set hele sin samling og på baggrund heraf gennemført en større udskillelsesproces.

Museet mangler fortsat at udgive forskning inden for sit marinarkæologiske ansvarsområde.

Kvalitetsvurderinger i 2009

Holstebro Museum blev kvalitetsvurderet af Kulturarvsstyrelsen i 2009.

Styrelsen anbefalede bl.a. følgende i rapporten:

- Arbejdsgrundlag og ledelse: Museet bør uddybe sit ansvarsområde beskrevet i vedtægterne med faglige fokusområder med henblik på at præcisere sit ansvarsområde. Museet bør udarbejde en personalepolitik og en organisationsplan. Bestyrelsen skal finde en samarbejdsform, som sætter bestyrelsen i stand til at løfte sin opgave.
- Forskning: Museet skal forske inden for sit marinarkæologiske ansvarsområde. Den arkæologiske forskning bør publiceres andre steder end i museets egne årsskrifter.
- Formidling: Museet bør udnytte resultaterne fra den nationale brugerundersøgelse og udarbejde en formidlingsplan. Museet bør holde åbent uden for almindelig arbejdstid, og kvaliteten af museets hjemmeside bør højnes.
- Samlingsvaretagelse: Museet bør revidere sin indsamlingspolitik på baggrund af et præciseret ansvarsområde i museets vedtægter, og det skal fremgå, at museet ikke indsamler klausulerede genstande. Museet bør desuden gennemgå sin samling i henhold til en ny indsamlingspolitik med henblik på udskillelser. Museet skal snarest finde en langtidsholdbar og egnet magasinløsning evt. i form af et fællesmagasin i samarbejde med de øvrige nordvestjyske museer.
- Kapitel 8: Museer skal styrke sit kapitel 8 arbejde inden for nyere tids kulturhistorie.

Kvalitetsvurderingsrapporten fra 2009 kan læses her:

- https://slks.dk/fileadmin/user_upload/kulturarv/museer/dokumenter/Kvalitetsvurdering_af_Holstebro_Museum_til_museet_2011.pdf

Der er siden kvalitetsvurderingen sket en væsentlig udvikling i både de lovmæssige krav (driftstilskudslov fra 2010 og ny museumslov fra 2012) og de kvalitative standarder for museernes virksomhed (bl.a. div. udredninger, strategier mv., der sætter mål for museernes faglige opgavevaretagelse, organisation og ledelse). Der er tale om krav og standarder om øget økonomisk og faglig bæredygtighed og professionalisering af den samlede museumsvirksomhed, som har ændret Slots- og Kulturstyrelsens grundlag for vurdering af museernes virksomhed. Styrelsens dokument "Krav og anbefalinger til statsanerkendte museer" afspejler disse ændringer.

Denne opfølgning på de tidligere kvalitetsvurderinger skal ses på baggrund heraf.

Fakta om De Kulturhistoriske Museer i Holstebro Kommune

De Kulturhistoriske Museer i Holstebro Kommune er et statsanerkendt kulturhistorisk museum med ansvar for nyere tids kulturhistorie i Holstebro Kommune. Afdelingen Frilandsmuseet Hjerl Hede har særligt fokus på byggeskik, landhåndværk samt landsbymiljø og kulturmønstre. Museet har desuden ansvar for arkæologi i Holstebro, Lemvig og Struer kommuner og marinarkæologisk ansvar langs vestkysten og i fjorde, søer og åer i Lemvig, Holstebro, Struer, Skive, Viborg, Herning Ikast-Brande, Ringkøbing-Skjern, Varde og Fanø kommuner. Museet indgår i et formaliseret samarbejde med Moesgaard Museum og Nordjyllands Kystmuseum om varetagelsen af de tre museers marinarkæologiske opgaver. Museet fører efter aftale med Slots- og Kulturstyrelsen tilsyn med de fredede fortidsminder i Holstebro, Lemvig og Struer, Herning, Ringkøbing-Skjern, Viborg og Ikast-Brande kommuner.

De Kulturhistoriske Museer i Holstebro Kommune er en selvejende institution.

Holstebro Kommune er museets offentlige hovedtilskudsyder.

Museet har gennemgået to fusioner inden for de seneste 10 år. I 2008 blev Holstebro Museum fusioneret med Strandingsmuseet, som tidligere var en del af Ringkøbing Skjern Museum. I 2012 blev det nye Holstebro Museum fusioneret med Frilandsmuseet Hjerl Hede.

Museet har tre støtteforeninger med i alt 1.320 medlemmer.

Museet omfatter 3 besøgssteder:

- Frilandsmuseet Hjerl Hede.
- Holstebro Museum.
- Strandingsmuseum St. George.

Museet driver desuden Holstebro Byhistoriske Arkiv og Vinderup Egnshistoriske Arkiv, som en integreret del af museets virksomhed. Arkiverne understøtter museets faglige arbejde, men arkivalierne er ikke en del af museets samling, og er ikke omfattet af museumslovens bestemmelser. Arkivernes opgavevaretagelse indgår derfor ikke i denne kvalitetsvurdering af museet.

Nøgletal for museet 2017

- Museets samlede omsætning var på 31,6 mio. kr.
- Museet rådede over 44 fastansatte årsværk, heraf 17,5 videnskabelige årsværk.
- Museet havde 119.464 besøgende.

Kvalitetsvurderingens fokusområder

Arbejdsgrundlag, organisation og ledelse

I kvalitetsvurderingen 2009 anbefalede den tidligere Kulturarvsstyrelse, at museet præciserede sit ansvarsområde i museets vedtægter ved at tilføje faglige fokusområder, at museet udarbejdede en personalepolitik og en organisationsplan, og at bestyrelsen fandt en samarbejdsform, som satte den i stand til at løfte sin opgave.

a. Arbejdsgrundlag

Kvalitetsvurderingen 2018:

- Det vedtægtsbestemte ansvarsområde er afgrænset i forhold til tid, emne og geografi. Dog fremgår Strandingsmuseum St. Georges ansvar for nyere tid ikke af vedtægterne, som det gør for museets øvrige afdelinger.
- I vedtægterne er der udpeget relevante, faglige fokusområder for Frilandsmuseet Hjerl Hedes opgavevaretagelse, men ikke for det øvrige museum.
- Museets vedtægter er sidst revideret i 2012 og afspejler ikke den nyeste lovgivning på museumsområdet.
- Museet har et strategisk grundlag for sin virksomhed i form af mission og vision samt syv kort beskrevne indsatsområder. Museets mission består dels af en overordnet mission og dels af en mission for hver af museets tre besøgssteder. Det strategiske grundlag forbinder ikke til museets faglige arbejde, organisation og ressourcer gennem konkrete mål og planer for det faglige arbejde.
- Museet oplyser, at det planlægger at revidere museets strategiske grundlag og handeplaner i sensommeren gennem en proces, hvor hele organisationen bliver involveret.

b. Organisation

Kvalitetsvurderingen 2018:

- Museet har udarbejdet en organisationsplan med tre afdelinger knyttet til de tre besøgssteder. Hver afdeling har en afdelingsleder. På tværs af afdelingerne er der etableret en enhedsstruktur med fire tværgående, faglige grupper for henholdsvis nyere tid, arkæologi, husstandsættelse samt levendegørelser, frivillige og events. De faglige grupper har hver deres faglige leder.
- Museet har udarbejdet en personalepolitik.
- Museet har tre museumsforeninger, der udspringer af de oprindelige museer. Herudover samarbejder museet med en lang række lokalhistoriske foreninger og sammenslutninger i lokalområdet.

- Museet har tilknyttet mange frivillige. Museet har truffet det organisatoriske valg, at al kommunikation og samarbejde med de frivillige er en direkte relation mellem museet og de frivillige. Museet opsætter rammer og forventningsafstemmer med de frivillige gennem kontrakter med hver enkelt.
- Museet indgår aktivt i en række institutioners samarbejde om at udvikle arbejdet med frivillige bl.a. gennem uddannelse af frivillige og frivilligkoordinatorer på Frivillighedsakademiet.

c. Ledelse

Kvalitetsvurderingen 2018:

- Museets bestyrelse består af otte medlemmer. Byrådet i Holstebro Kommune udpeger fire medlemmer. De tre museumsforeninger udpeger hver et bestyrelsesmedlem og det faste personale vælger en personalerepræsentant.
- Ifølge museets vedtægter kan alle medlemmer udskiftet samtidigt efter hver kommunal valgperiode. I praksis finder udskiftningen sted løbende.
- Hovedparten af medlemmerne i museets bestyrelse udpeges på baggrund af professionelle kompetencer til varetagelse af opgaven. Proceduren og de specifikke kompetencer er ikke nedskrevet, men sker i praksis på baggrund af en dialog mellem museumslederen og kulturudvalgsformanden samt de tre museumsforeninger.
- Bestyrelsen har udarbejdet en forretningsorden og en instruks til museumslederen, som definerer museumslederens beslutningskompetence, ansvar og pligter.
- Bestyrelsen evaluerer sit arbejde i forbindelse med budgetlægning og regnskabsaflæggelse.

Det er meget tilfredsstillende:

- at museet har etableret en organisation med en enhedsstruktur og en velfungerende ledelse samtidig med, at der er gennemført to succesfulde fusioner inden for 10 år.
- at museet løbende arbejder på at professionalisere og udvikle arbejdet med museets mange frivillige.

Det er tilfredsstillende:

- at hovedparten af bestyrelsens medlemmer er udpeget på baggrund af professionelle kompetencer, og at bestyrelsen løbende evaluerer sit arbejde.
- at museet har udarbejdet en personalepolitik og organisationsplan.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at museets vedtægter ikke er opdaterede i forhold til gældende lovgivning, og at museet endnu ikke har præciseret sit ansvarsområde gennem faglige fokusområder beskrevet i vedtægterne.

- at museet har forskellige missioner for museets tre besøgssteder, og at det strategiske grundlag ikke forbindes til museets faglige arbejde, organisation og ressourcer gennem mål og planer for den faglige opgavevaretagelse.
- at alle bestyrelsesmedlemmer kan udskiftes samtidigt.

Slots- og Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet reviderer og opdaterer sine vedtægter, så de afspejler gældende lovgivning, museets faglige fokusområder og Strandingsmuseum St. Georges arbejde med nyere tid.
 - at museet udarbejder et strategisk grundlag for det samlede museum og knytter det til museets faglige arbejde, organisation og ressourcer gennem mål og planer for det faglige arbejde.
 - at museet i sine vedtægter sikrer en glidende overgang i udskiftningen af bestyrelsesmedlemmer og overvejer, hvorvidt den gældende praksis vedr. udvælgelse af bestyrelsesmedlemmer på baggrund af kompetencer skal beskrives i vedtægterne.
 - at museet fortsat arbejder på at udvikle sit samarbejde med såvel museumsforeninger som frivillige.
-

Ressourcegrundlag

a. Økonomi

Kvalitetsvurderingen 2018:

- Museets samlede indtægter i 2017 var på 31,6 mio. kr.

Indtægterne fordelte sig således:

○ Tilskud fra staten	5,6 mio. kr.
○ Tilskud fra kommuner	7,1 mio. kr.
○ Ikke-offentlige tilskud	1,2 mio. kr.
○ Egen indtjening (brutto)	17,7 mio. kr.

Øvrige økonomiske nøgletal i 2017

Regnskabsresultat	718.030 kr.
Likvid beholdning	10,3 mio. kr.
Egenkapital	5,2 mio. kr.

- I museets egen indtjening indgår 5,8 mio. kr. for arkæologiske undersøgelser i henhold til museumslovens kapitel 8.
- Museet arbejder løbende på at udvikle forskellige forretningsmodeller, som kan forøge museets egen indtjening, og har i 2017 haft en stigning i indtægterne fra museets formidlingsaktiviteter.

b. Medarbejdere

Kvalitetsvurderingen 2018:

- Museet rådede i 2017 over 44 fastansatte årsværk, heraf 17,5 videnskabelige årsværk – to med ph.d.-grad. Museets ansatte omfatter relevante fagligheder og kompetencer. Museet har fokus på kontinuerlig kompetenceudvikling af sit personale.
- 12 årsværk udført af ansatte i fleksjobordninger og lign. og fire blev udført af medarbejdere i tidsbegrænsede stillinger, heraf tre videnskabelige årsværk.
- Museet anslår, at 20 årsværk blev udført af frivillige.

c. Bygninger

Kvalitetsvurderingen 2017:

- Museet har tre besøgssteder med tilknyttede administrations- og magasinlokaler. Hertil kommer to eksterne magasiner. Holstebro Kommune ejer Strandingsmuseum St. Georges og Holstebro Museums bygninger og stiller dem huslejfrit til rådighed for museet. Kommunen varetager det udvendige vedligehold, og museet har ansvar for det indvendige vedli-

gehold. Hjerl Fonden ejer en del af de nye bygninger på Frilandsmuseet Hjerl Hede. Museet ejer de øvrige. De historiske bygninger på frilandsmuseets område betragtes som museums-genstande, og museet er ansvarlig for vedligehold af bygninger og udenomsarealer. De eksterne magasiner lejes.

- I tæt samarbejde med Holstebro Kommune gennemfører museet i disse år store ombygningsprojekter, som inkluderer opbygning af nye udstillinger mv.:
 - I 2017 åbnede nye udstillinger i ombyggede lokaler på Strandingsmuseum St. George. Holstebro Kommune har finansieret 14 % af udviklingsprojektet, som havde et samlet budget på 58,4 mio.kr.. Fonde har finansieret de øvrige 86 %. Da Holstebro Kommune ejer Strandingsmuseum St. Georges bygninger indgår udgiften til ombygning og etablering af legeplads på i alt 34,4 mio. kr. i kommunens regnskaber. Udgiften til de nye udstillinger på 24 mio. kr. indgår i museets regnskaber for 2018 og 2019.
 - I øjeblikket pågår en større ombygning af Holstebro Museum, hvor nye permanente udstillinger forventes at åbne i 2019. Projektet inkluderer en ny plads foran museet, og de nye lokaler vil forbedre museets tilkørselsforhold, modtagerum og værksteder. Af et samlet budget på 64 mio. kr. finansierer Holstebro Kommune og museet henholdsvis 4,5 mio. kr. og 2 mio. kr. af udviklingsprojektet. Fonde forventes at finansiere de øvrige 57,5 mio. kr. 17 % af budgettet er endnu ikke finansieret. Da Holstebro Kommune ejer Holstebro Museums bygninger indgår de 42 mio. kr., som vedrører ombygning og forplads i kommunens regnskaber, mens de 22 mio. kr., som vedrører udvikling af ny formidling indgår i museets regnskab for 2021, når projektet er helt færdigt.
- Museets bygningsmasse og udendørsarealer er vedligeholdte, men museet har en særlig udfordring mht. de historiske bygninger på frilandsmuseet (se mere under afsnittet om bevaring).
- Museet har ikke en samlet, langsigtet vedligeholdelsesplan. På Frilandsmuseet Hjerl Hede er der imidlertid lavet en 10 års plan for istandsættelse af de historiske huse samt en plan for det løbende vedligehold, når husene er istandsat. Istandsættelsen er vurderet til 15 mio. kr. over 10 år og det årlige vedligehold er vurderet til 0,8 mio. kr. Det er vanskeligt for museet at finde fondsfinansiering til istandsættelsen, og i øjeblikket er der kun afsat 0,4 mio. kr. til årligt vedligehold.
- Museet arbejder løbende med Frilandsmuseet Hjerl Hedes profil og vurderer relevansen af de forskellige historiske bygninger. Det har blandt andet betydet, at museet har udskilt historiske bygninger til andre statsanerkendte museer for at reducere i vedligeholdelsesudgiften og fokusere frilandsmuseets formidling.
- I 2017 udgjorde museets udgifter til bygningsdrift og -vedligehold 9 % af museets samlede udgifter.

Det er meget tilfredsstillende:

- at museet har et solidt og bæredygtigt økonomisk grundlag med væsentlige kommunale driftstilskud samt fokus på forretningsmodeller, som kan sikre en fortsat stigende egenindtjening.
- at museet har et meget stort antal frivillige, der understøtter og bidrager til museets virke.
- at Holstebro Kommune og museet i fællesskab løfter afgørende udviklingsprojekter.
- at museet løbende vurderer relevansen af sin historiske bygningsmasse i forhold til museets profil og formidling.

Det er tilfredsstillende:

- at næsten halvdelen af museets fastansatte medarbejdere har en relevant videnskabelig baggrund, og at museet sikrer kontinuerlig kompetenceudvikling af sit personale.
- at museets hjemkommune stiller museets bygninger huslejfrit til rådighed for museet og påtager sig det udvendige vedligeholdelse, så museet kan bruge sine ressourcer på museumsfagligt arbejde fremfor drift og vedligehold.
- at museet har udarbejdet istandsættelses og vedligeholdelsesplaner for de historiske huse på Frilandsmuseet Hjerl Hede.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at museet ikke har en samlet prioriteret vedligeholdelsesplan for museets bygninger.
- at der ikke er afsat tilstrækkelige midler til istandsættelse og vedligehold af de historiske bygninger på Frilandsmuseet Hjerl Hede.

Slots- og Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet udarbejder en prioriteret vedligeholdelsesplan, som indeholder prioriteringer af såvel istandsættelser som vedligeholdelse af den samlede bygningsmasse, også de historiske huse på Frilandsmuseet Hjerl Hede.
 - at museet prioriterer at tilvejebringe nødvendige midler til istandsættelse og vedligehold af de historiske huse på Frilandsmuseet Hjerl Hede.
-

Forskning

Museet er forpligtet til at forske inden for sit ansvarsområde og stille sin viden til rådighed for omverdenen. Museets forskning er videnskabeligt arbejde baseret på faglige problemstillinger relateret til museets ansvarsområde.

I kvalitetsvurderingen fra 2009 blev museet bl.a. anbefalet at udgive sin arkæologiske forskning i nationale og internationale fagmiljøer, fremfor i sin årbog. Museet havde ikke publiceret marinarkæologiske forskning i en 4-årig periode, og antallet af forskningspublikationer inden for nyere tid var begrænset, men kvaliteten var høj.

Kvalitetsvurderingen 2018:

- Til brug for Slots- og Kulturstyrelsens vurdering af museets forskning har museet indsendt en oversigt over sine forskningspublikationer for perioden 2014-18.
- I perioden 2014-18 har museet produceret 15 publikationer, som er enten fagfællebedømt eller udgivet i serier eller på forlag optaget på den bibliometriske forskningsindikator's autoritetsliste. Heraf fire inden for nyere tid og 11 inden for arkæologi. Forskningen er publiceret både nationalt og internationalt. Museet har ikke publiceret marinarkæologisk forskning i perioden.
- Museet indgår i stort omfang i relevante faglige netværk nationalt og internationalt, fx Center for Kulturarvsforskning ved Aalborg Universitet, netværk om middelalderbeboelse og Aerial Archaeological Research Group. Museet samarbejder med andre museer og institutioner om sin forskning. Det deltager bl.a. i regionale forskningssamarbejder som Limfjords-samarbejdet og arkæologisk netværk Midtjylland samt nationale samarbejder som Vores Museum, Marinet og Luftfotoarkæologisk netværk Danmark. Museet samarbejder desuden med Aarhus Universitet i forskellige sammenhænge.
- Museet har siden 2014 arbejdet på at etablere et dansk luftfotoarkæologisk center, men det er endnu ikke lykkedes at tilvejebringe det fulde budget på ca. 14. mio. kr. til en 4-årig arbejdsplan. Museet har dog fundet finansiering til bl.a. et ph.d.-stipendiat, som er igangsat.
- Museet har en nedskrevet strategi for sin arkæologiske forskningsindsats i 2014-18, men der foreligger ikke en strategi for museets samlede forskningsindsats.
- Strategien for den arkæologiske forskning indeholder ikke en afgrænsning af det arkæologiske forskningsområde. Den opstiller mål for de publikationer, som skal produceres inden for strategiperioden med mål for de enkelt forskningsprojekters niveau og omfang samt angivelse af den ansvarlige medarbejder. Den indeholder ikke mål for ressourceanvendelse, publicering og formidling, og strategien berører ikke kompetenceudvikling, kvalitetssikring og evaluering.

Det er tilfredsstillende:

- at museet bedriver en forskning efter det almene forskningsbegreb inden for arkæologi og nyere tids kulturhistorie, og at museets forskning publiceres i relevante fagfællebedømte medier nationalt og internationalt.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at museet ikke har en forskningsplan for sin samlede forskning, og at strategien på det arkæologiske område ikke relaterer sig til ressourceanvendelse, publicering, formidling, kompetenceudvikling, kvalitetssikring og evaluering.

Det er ikke tilfredsstillende:

- at museer fortsat ikke publicerer forskning inden for sit marinarkæologiske ansvarsområde.

Slots- og Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet som led i udviklingen af sit strategiske grundlag udarbejder en strategi for den samlede forskningsvirksomhed, som beskriver sammenhængen mellem museets forskning, organisation og ressourcer samt fastsætter klare mål for museets forskning.
 - at museet prioriterer forskning inden for hele sit ansvarsområde, også det marinarkæologiske.
-

Formidling

Museet er forpligtet til at formidle sit ansvarsområde for offentligheden. Gennem formidling bringer museet sin forskningsbaserede viden i spil i institutionen, i forhold til borgerne og det omgivende samfund.

I kvalitetsvurderingen fra 2009 anbefalede styrelsen bl.a. at museet udarbejdede en formidlingspolitik og -plan, at det bruger den nationale brugerundersøgelse i sit arbejde, at det højner hjemmesidens standard og holder åbent uden for almindelig arbejdstid.

Kvalitetsvurderingen 2018:

a. Formidling

- Museets formidling tager afsæt i 3 besøgsafdelinger. Museet har en omfattende og varieret formidlingsvirksomhed rettet mod forskellige brugergrupper. Formidlingen omfatter udstillinger, omvisninger, levendegørelse, arbejdende værksteder, markeder, guidede ture, forskelligartede arrangementer og events, undervisning, informationsfoldere, publikationer, foredrag mv.
- Som noget helt særligt har brugerne mulighed for at deltage i forberedelserne til og gennemførelsen af Frilandsmuseet Hjerl Hedes levendegørelser og arbejdende værksteder. Der kommer borgere fra hele landet, som bor på museet, når levendegørelserne gennemføres i højsæsonen. Museet betegner de frivillige som sine særligt privilegerede brugere, fordi de modtager en udvidet introduktion til den del af historien, de er med til at formidle. De frivillige har også mulighed for at modtage uddannelse inden for deres felt bl.a. på Frivillighedsakademiet.
- Museet arbejder løbende med udviklingen af sin formidling. Udviklingen tager udgangspunkt i evidensbaserede undersøgelser, og museet inddrager brugerne i udviklingen af sin formidling gennem indsamling af ønsker på postkort og video samt inddragelse af lokale foreninger, offentlige møder, brugerworkshops, og løbende evalueringer.
- Museet har de seneste år udviklet og gennemført store og ambitiøse formidlingsprojekter på Strandingsmuseum St. George (åbnet 2017) og Holstebro Museum (åbner 2019). Museet udvikler gradvist formidlingen på Frilandsmuseet Hjerl Hede, idet udvalgte huse istandsættes og formidles, så det bliver muligt at identificere historiske familier, som har boet i dem.
- Formidlingen på Strandingsmuseum St. George er særdeles velfungerende. Den varierer mellem analog, digital og brugeraktiverende formidling, og alle sanser bliver stimuleret på turen gennem udstillingen.

På Frilandsmuseet Hjerl Hede er formidlingen analog. Uden for højsæsonen formidles de historiske huse, interiører, butikker og værksteder gennem skilte foran bygningerne samt en informationsfolder. I højsæsonen lægger levendegørelserne et ekstra lag af sanselig formidling på frilandsmuseet. Det bliver blandt andet muligt for brugerne at arbejde i de levende-

gjorte værksteder og købe historiske produkter fra købmanden eller bageriet. Frilandsmuseet har desuden et stenaldermiljø med en række aktiviteter primært målrettet børnefamilier. Formidlingen på Holstebro Museum er under udvikling.

- Ud over realiseringen og åbning af Strandingsmuseum St. George har museet i 2017 vist fire særudstillinger og gennemført 113 arrangementer, workshops, foredrag mv på og uden for museets adresser.
- Museet indgår i relevante faglige netværk nationalt og internationalt fx MID, MMEX, Historiske værksteder og skoletjenestens netværk samt Association of European Open Air Museums og Aerial Archeological Research Group. Museet samarbejder desuden med andre museer og institutioner om sin formidling og udvikling heraf.
- Museet har en nedskrevet strategi for sin arkæologiske formidling, men det har ikke en strategi eller plan for sin samlede formidlingsindsats. Der foreligger dog prospekter for museets udvikling af formidlingen på Strandingsmuseum St. George og Holstebro Museum, og der er udarbejdet en vision for museets arbejde på undervisningsområdet.
- Museet har fire velfungerende hjemmesider med de relevante informationer. De er visuelt meget forskellige, og det er vanskeligt at se den organisatoriske sammenhæng på de enkelte afdelingers hjemmesider.

b. Undervisning

- Museets undervisning er organiseret forskelligt på museets tre besøgsafdelinger:
 - Frilandsmuseet Hjerl Hede modtager mange skoleklasser fra et stort opland. Undervisningen organiseret med en egentlig undervisningsafdeling med faste undervisere og administrativt personale.
 - Strandingsmuseum St. George modtager et bredt udsnit af børn fra Holstebro Kommune og resten af landet. Undervisningen gennemføres i samarbejde med Naturskolen i Thorsminde.
 - Holstebro Museum underviser primært børn fra Holstebro Kommunes folkeskoler. Undervisningen gennemføres af formidlingsinspektøren i samarbejde med en gruppe frivillige.
- Af museets vision for sit samarbejde med uddannelsessektoren fremgår, at målgrupperne for undervisningsindsatsen i de kommende år er grundskoler og håndværkeruddannelserne på de tekniske skoler. Indgangen til grundskolerne sker gennem læreruddannelserne. Indgangen til håndværkeruddannelserne er gennem projekt Hænder og Huse, som skal styrke interessen for håndværk og få flere til at vælge en håndværksmæssig uddannelse. Frilandsmuseet Hjerl Hede er projektleder på projektet, som er støttet af Region Midtjylland og udføres i samarbejde med Museum Midtjylland, Ringkøbing-Skjern Museum, Glud Museum og Industrimuseet i Horsens.

c. Museets brugere i 2017

- Syv hold fra daginstitutioner, 174 klasser fra grundskolen, to fra ungdomsuddannelserne og 4 hold fra andre uddannelser deltog i museets undervisningstilbud. 20 elever og studerende modtog museets vejledning i forbindelse med projektarbejde. Dette repræsenterer et væsentligt fald i museets undervisningsaktivitet i forhold til 2016. Museet oplyser, at det skyldes, at Holstebro Museum har været lukket pga. ombygning samt en begrænsning i markedsføringen af undervisningstilbuddene på Frilandsmuseet Hjerl Hede.
- Museet havde 119.383 unikke brugere af museets hjemmesider.
- Museet har 12.644 brugere på de sociale medier.
- Museet havde 119.464 brugere på museet, og 1.687 brugere deltog i museets offentlige og arrangerede arrangementer andre steder end på museets adresser.
- Den nationale brugerundersøgelse er gennemført på Frilandsmuseet Hjerl Hede i 2017. Rapporten viser, at brugernes vurdering af afdelingen ligger 0,4 procentpoint under den gennemsnitlige vurdering af landets kulturhistoriske museer. Brugernes anbefalingsvillighed ligger desuden lavere end på de øvrige kulturhistoriske museer. Undersøgelsen viser, at Frilandsmuseet Hjerl Hede har flere loyale brugere, som genbesøger museet, og de bruger længere tid på deres besøg end gennemsnittet. Brugere kommer fortrinsvist fra museets egen region, og Frilandsmuseet Hjerl Hede har flere mandlige og yngre brugere end landsgennemsnittet.

Det er meget tilfredsstillende:

- at museet har en omfattende og varieret formidlingsvirksomhed inden for det samlede ansvarsområde rettet mod forskellige brugergrupper.
- at museet i disse år gennemfører væsentlige udviklingsprojekter af to eksisterende besøgssteder gennem en brugerinddragende udviklingsproces, som sikrer relevans og lokal forankring.
- at museet arbejder udviklingsorienteret og med fokus på målgrupper i sit arbejde med undervisning.

Det er tilfredsstillende:

- at museet har et stort antal besøgende og et stort antal klasser og studerende, som benytter museets undervisningstilbud.
- at museet indgår i relevante, faglige netværk og samarbejder om formidling.

Det er ikke tilfredsstillende:

- at museet fortsat ikke har en samlet strategi og handlingsplan for sin formidlingsindsats.

Slots- og Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet som led i udviklingen af sit strategiske grundlag udarbejder en strategi for sin samlede formidlingsvirksomhed, som beskriver sammenhængen mellem museets formidling, organisation og ressourcer samt fastsætter klare mål for museets formidling.
 - at museet sikrer samarbejde og vidensdeling på tværs af museets undervisningsafdelinger.
-

Samlingsvaretagelse

a. Indsamling

Museet er forpligtet til systematisk at indsamle genstande og anden dokumentation inden for sit vedtægtsbestemte ansvarsområde. Indsamlingen skal være baseret på en aktiv, men restriktiv praksis, der udspringer af museets forskning.

I kvalitetsvurderingen 2009 anbefalede styrelsen bl.a. udarbejdelse af en restriktiv indsamlingspolitik og en kritisk samlingsgennemgang med henblik på udskillelse.

Kvalitetsvurderingen 2018:

- Museet har udarbejdet en indsamlingspolitik for det samlede museum. Indsamlingspolitikken fastlægger, at indsamlingen skal have et forskningsbaseret sigte, og at museet skal indsamle inden for sit ansvarsområde samt Frilandsmuseet Hjerl Hedes særlige fokusområde. Der fremgår ikke andre fokusområder, som kan målrette indsamlingen. Museet har desuden udarbejdet en særskilt indsamlingspolitik for det arkæologiske område. Heraf fremgår, at museet i udgangspunkt indsamler alle oldtidsgenstande med sikker proveniens med henblik på enten forskning eller på at styrke samlingens repræsentativitet. Museet arbejder alene med materiel kulturarv i sin indsamlingspolitik.
- Med undtagelse af en mindre samling landbrugsgenstande har museet gennemgået hele museets samling kritisk, og på baggrund heraf er udskillelser enten gennemført eller i proces. Museet forventer, at den sidste del af arbejdet er afsluttet i efteråret 2018.

b. Registrering & Indberetning

Museet er forpligtet til at registrere og indberette sin samling til de centrale kulturarvsregistre: Museernes Samlinger og Kunstindeks Danmark (KiD). Registreringen skal ske efter fastlagte standarder, der muliggør udveksling af data nationalt og internationalt.

Kvalitetsvurderingen 2018:

- Museet er ajour med sin registrering. 87 % af samlingen er indberettet til de centrale kulturarvsregistre. Den øvrige del af registreringerne bliver indberettet, når Slots- og Kulturstyrelsens nye system til samlingsregistrering og -administration (SARA) er taget i brug.
- Museet har dokumentation for museets registreringspraksis og -historik og angiver en museumsfaglig begrundelse for indsamlingen som en del af registreringen. Museets registreringsarbejde varetages af personale uddannet til opgaven. Museet indgår i relevant registreringsfaglige netværk og samarbejder.

c. Bevaring

Museet er forpligtet til at bevare sin samling for eftertiden. Bevaringsarbejdet består af såvel en præventiv som udbedrende indsats i forhold til samlingens forsknings- og formidlingsmæssige værdi. Bevaring omfatter museets magasinering, sikring, tilsyn og konservering af samlingerne.

I kvalitetsvurderingen i 2009 anbefalede styrelsen bl.a. at museet fandt en langsigtet løsning på sine magasiner, som havde væsentlige bevaringsmæssige mangler. Det kunne være gennem etableringen af et fællesmagasin i samarbejde med de nordvestjyske museer. Den konserveringsfaglige udtalelse påpegede desuden, at der var væsentlige mangler ved bevaringsforholdene i udstillingerne på Museumsvej.

Kvalitetsvurderingen 2018:

- Museet råder over fem magasinlokaliteter – to eksterne og tre i forbindelse med besøgssteder. Det ene eksterne magasin er under afvikling og indgår derfor ikke i den konserveringsfaglige udtalelse.
- Museet har i 2018 indberettet, at 65 % af samlingen er i hhv. formidlingseget (30 %) og stabiliseret (35 %) tilstand, og at 35 % er i hhv. behandlingskrævende (33 %) og svært skadet (2 %) tilstand. Andelen af behandlingskrævende tilstande er steget inden for det seneste år pga. af et skimmelsvamp angreb på et magasin (se nedenfor).
- Konserveringscenter Vest har udarbejdet en konserveringsfaglig udtalelse for De Kulturhistoriske Museer i Holstebro Kommune med vurdering af klima- og bevaringsforhold i museets udstillinger og magasiner. Konserveringscenteret vurderer overordnet, at museet har fokus på at optimere bevaringsforholdene på alle niveauer. På udstillingssiden er der en god udvikling i gang, idet bevaringsforholdene på Strandingsmuseum St. George er blevet forbedret i forbindelse med renovering og ombygning af museumsbygningen. Dette sker tilsvarende i forbindelse med om- og udbygningen af Holstebro Museums udstillingsbygning. Museet er dog fortsat udfordret af mangelfulde bevaringsforhold i sine magasiner. Samtidig er det en bevaringsmæssig udfordring at drive et frilandsmuseum med historiske bygninger, hvor skadedyr, fugtproblemer og den naturlige nedbrydning skal begrænses samtidig med, at husene er i brug. Museet har etableret praktiske rutiner, som sikrer rengøring, genstandenes bevaring og en løbende monitorering af skadedyr.
- I øjeblikket er museets magasin på Mads Bjerres Vej lukket for adgang, fordi det er ramt af skimmelsvamp, som ved et uheld er blevet overført med genstande fra et andet, nu nedlagt, magasin. Museet har udarbejdet en handlingsplan for afrensning af genstande og magasin, og arbejdet forventes færdigt i efteråret 2018.
- Siden 2009 har museet arbejdet på etableringen af et fællesmagasin i samarbejde med de nordvestjyske museer. I 2016 stod det klart, at løsningen ikke var mulig pga. udfordringer

for kommunal finansiering og deponeringskrav i Skive Kommune. Museet har herefter besluttet at optimere de eksisterende magasinforhold, herunder etablere affugtning i magasinet på Hjerl Hede. Magasinet på Mads Bjerres Vej skal også indgå i den langsigtede magasinløsning, når det er afrenset i efteråret 2018.

- Museet har ikke en prioriteret bevaringsplan for den præventive og udbedrende bevaringsindsats. For Frilandsmuseet Hjerl Hede er der som tidligere nævnt udarbejdet en langsigtet plan for reovering og vedligehold af bygningerne, men der er kun fundet finansiering til en del af vedligeholdelsen. Museet har ingen værdiredningsplan.
- I forbindelse med bevaringsarbejdet har museet tilknyttet Konserveringscenter Vest samt en ekstern restaureringsarkitekt.
- Museet indgår i relevante faglige netværk og samarbejder med andre museer og institutioner om bevaringsarbejdet og udviklingen heraf. Museet samarbejder fx om frilandsmuseers bevaringsmæssige udfordringer i netværk med landets øvrige frilandsmuseer.

Det er meget tilfredsstillende:

- at museet har lavet en kritisk gennemgang af sin samling og har fulgt op med en udskillelsesproces
- at museet forbedrer bevaringsforholdene i museets udstillinger i forbindelse med reovering, ud- og ombygningsarbejder.

Det er tilfredsstillende:

- at museet har udarbejdet en politik for museets indsamling
- at museets samling er fuldt registreret og at den sidste indberetning til de centrale kulturarvsregistre blot afventer ibrugtagningen af SARA
- at museet følger Slots- og Kulturstyrelsens anbefalinger på det registreringsfaglige område.
- at museet indgår i relevante netværk og samarbejder på samlingsområdet.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at museets fokusområder ikke fremgår af museets indsamlingspolitik, og at dele af museets indsamling af oldtidsgenstande alene sker på baggrund af sikker proveniens og repræsentativitet fremfor genstandenes forskningsmæssige værdi.
- at museet ikke har fundet en langsigtet magasinløsning.
- at museet ikke har en langsigtet, prioriteret bevaringsplan for den samlede virksomhed.

Det er ikke tilfredsstillende:

- at museet ikke har en værdiredningsplan for udstillinger eller magasiner.

Slots- og Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet i forbindelse med fastlæggelse af fokusområder i sine vedtægter opdaterer sin indsamlingspolitik med disse og sikrer, at indsamling til museets samling alene sker ud fra genstandenes forskningsmæssige værdi
- at museet snarest muligt finder en langsigtet magasinløsning
- at museet i forbindelse med det forestående strategiarbejde udarbejder en langsigtet prioriteret bevaringsplan, som dækker museets samlede virksomhed samt udarbejder en evakuerings- og værditømningsplan

Museumslovens kapitel 8

De statsanerkendte kulturhistoriske museer skal gennem samarbejde med plan- og fredningsmyndighederne arbejde for, at væsentlige bevaringsværdier sikres for eftertiden.

I kvalitetsvurderingen 2009 anbefalede styrelsen bl.a., at museet afsatte flere ressourcer til kap. 8 arbejdet inden for nyere tids kulturhistorie.

Kvalitetsvurderingen 2017:

- De Kulturhistoriske Museer i Holstebro Kommune varetager opgaver i henhold til museumslovens kapitel 8 inden for nyere tids kulturhistorie i Holstebro Kommune samt inden for arkæologi i Holstebro, Lemvig og Struer kommuner samt inden for marinarkæologi i sit marinarkæologiske ansvarsområde. Museet fører efter kontrakt med Slots- og Kulturstyrelsen tilsyn med de fredede fortidsminder.
- Museet oplever at have et godt samarbejde med de tre kommuners planafdelinger. Museet inddrages i udviklingsfasen af kommunernes arbejde med planstrategi, kommune- og lokalplaner. Museet har i 2017 indgivet 15 høringsvar vedr. planarbejder, heraf er 12 blevet fulgt i kommunerne.
- Samarbejdet med kommunerne er ikke formaliseret men bygger på mundtlige aftaler og en løbende dialog.
- Museet modtager ikke tilskud/økonomisk kompensation for sit kapitel 8 arbejde inden for arkæologi i Struer og Lemvig kommuner.
- Museet har en nedskrevet strategi for administration og varetagelse af den antikvariske virksomhed, herunder mål og retningslinjer for sagsbehandling, undersøgelser, samarbejde med myndigheder og bygherre med henblik på effektivitet og professionalisme.
- Museet har god praksis i varetagelsen af de administrative forhold i forbindelse med den arkæologiske virksomhed, herunder indsendelse af fagligt velbegrundede budgetter.
- Museet er stort set ajour i forhold til bygherrerapporter og videnskabelige beretninger af undersøgelser. Kun 4 beretninger udestår.
- Museet har god registreringspraksis i forbindelse med sine indberetninger af fundsteder til det centrale register Fund og Fortidsminder, men museet bør fortsat have fokus på at opdatere Fund- og Fortidsminder i henhold til retningslinjerne herfor.
- Museet har endvidere god praksis med varetagelse af tilsynet med de fredede fortidsminder.
- Museet har et rimeligt forskningsafkast og en mangfoldig formidling af den arkæologiske virksomhed. Arkæologien formidles gennem foredrag, åbne udgravninger, ture i landskabet, formidling til bygherrer om arkæologiens værdi, spil, undervisning, udstillinger, publikationer og pressearbejde.

Det er meget tilfredsstillende:

- at museet i væsentligt omfang bidrager til den kommunale fysiske planlægning, inddrages i udviklingsfasen heraf, at museets bidrag i overvejende grad bliver fulgt.

Det er tilfredsstillende:

- at museet har en strategi og en god og professionel praksis for varetagelsen af de administrative forhold for den arkæologiske virksomhed.
- at museet har god praksis med varetagelse af tilsynet med de fredede fortidsminder, varetagelsen af sine arkæologiske ansvarsområder og stort set er ajour med videnskabelige beretninger og indberetning til Fund og Fortidsminder.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at museets kapitel 8 samarbejde med kommunerne ikke er formaliseret.

Slots- og Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet arbejder på at få formaliseret sit kapitel 8 samarbejde med de relevante kommuner.
 - at museet i samarbejde med Holstebro Kommune tager initiativ til at drøftelse af betaling for udført arbejde i de øvrige kommuner, som museet har arkæologisk ansvar i.
 - at museet fortsætter og videreudvikler sin forvaltning og faglige afkast af den antikvariske virksomhed og sin rolle som aktiv aktør i den kommunale planlægning og udvikling.
-

Baggrund

1. Kvalitetsvurderingsforløbet på De Kulturhistoriske Museer i Holstebro Kommune

Kvalitetsvurderingsbesøget fandt sted den 8. maj 2018

Tilstede ved kvalitetsvurderingsmødet var:

Fra museet:

Ingeborg Svennevig, direktør

Niels Terkildsen, afdelingsleder arkæologi

Fra bestyrelsen:

Michael Metz Mørch, formand

Holger Hedegaard, næstformand

Fra Holstebro Kommune

Lisbet Gormsen, kulturetchef

Fra Slots- og Kulturstyrelsen:

Ole Winther, enhedschef

Berit Fruelund Kjærside, chefkonsulent

I forbindelse med kvalitetsvurderingsbesøget blev museets udstillinger, magasiner mv. besøgt.

2. Om Slots- og Kulturstyrelsens kvalitetsvurderinger

Kvalitetsvurderinger er en del af Slots- og Kulturstyrelsens arbejde med at understøtte en kvalitativ og professionel udvikling af museerne og deres opgavevaretagelse.

Slots- og Kulturstyrelsen skal sikre, at museerne lever op til museumsloven samt de mål og standarder, der følger af politiske målsætninger for museumsområdet og samfundsudviklingen generelt.

Gennem de sidste tolv år er der gennemført en række udredninger, analyser og undersøgelser, som på forskellig vis har sigte på udvikling af kvalitet, og som bidrager til at sætte standarder for museernes virksomhed. Det drejer bl.a. sig om:

- Udredningen om bevaring af kulturarven (Kulturministeriet, 2003)
- Udredning om museernes formidling (Kulturministeriet, 2006)
- Forskningsstrategi for Kulturministeriets område (Kulturministeriet, 2009)
- Internationale evaluering af den arkæologiske virksomhed (Kulturministeriet, 2010)
- Den nationale brugerundersøgelse (Kulturstyrelsen, 2009-2014)
- God ledelse af selvejende kulturinstitutioner (Kulturministeriet, 2011)
- Udredning om fremtidens museumslandskab (Kulturministeriet, 2011)
- Kulturministeriets digitaliseringsstrategi 2012 – 2015 (Kulturministeriet, 2012)
- Disse udredninger, analyser og undersøgelser indgår i Slots- og Kulturstyrelsens kvalitetsvurderinger af de statsanerkendte museer.

Læs mere om kvalitetsvurderinger på Slots- og Kulturstyrelsens hjemmeside: www.slks.dk under museer/museumsvirksomhed/kvalitetsvurdering

Kvalitetsvurderingen indeholder Slots- og Kulturstyrelsens vurderinger af og anbefalinger til museets drift og fortsatte udvikling. Kvalitetsvurderingen giver museets kommunale tilskudsydere en viden om det enkelte museums virksomhed og de rammer, museet arbejder i.

Vurderingsgrundlag

Slots- og Kulturstyrelsens grundlag for at kvalitetsvurdere de statsanerkendte museer består af to dele: For det første museernes indberetninger til Slots- og Kulturstyrelsen, herunder bl.a. museets vedtægter, årsberetning, oversigt over forskningspublikationer samt museets indberetning til Slots- og Kulturstyrelsens museumsstatistik: "Danske museer i tal". For det andet et kvalitetsvurderingsmøde på museet, hvor museets bestyrelse og hovedtilskudsyder, der ofte er museets hjemkommune, deltager.

Der indgår tillige en ekstern sagkyndig vurdering af bevaringsforholdene for museets samling. Den sagkyndige vurdering er indhentet af museet som led i kvalitetsvurderingen.

Slots- og Kulturstyrelsen vurderer på ovenstående grundlag museets opgavevaretagelse og samlede virksomhed i forhold til fire kategorier:

- Meget tilfredsstillende
- Tilfredsstillende
- Ikke helt tilfredsstillende
- Ikke tilfredsstillende

Slots- og Kulturstyrelsens vurderinger og anbefalinger samles i en rapport, der sendes til museet og museets hovedtilskudsyder.

Opfølgning

Museet skal inden for tre måneder efter modtagelsen af rapporten fremlægge en plan for, hvordan det vil følge op på Slots- og Kulturstyrelsens anbefalinger. Slots- og Kulturstyrelsen skal godkende opfølgningsplanen.

Et år efter godkendelse af opfølgningsplanen gennemføres et opfølgningsmøde mellem museet og Slots- og Kulturstyrelsen. Museet skal forud for opfølgningsmødet redegøre skriftligt for status i museets arbejde med opfølgningen. Kvalitetsvurderingen forventes afsluttet efter opfølgningsmødet.